

Strategi för läkemedel 2016-2019

Läkemedelsstrategin ansluter till landstingets verksamhetsstrategi och övriga lokala strategier samt idag beslutade och under perioden 2016-2019 kommande nationella mål och strategier.

Styrgrupp läkemedel fastställer årligen en handlingsplan utifrån läkemedelsstrategin. Verksamheternas aktiviteter ska kunna härledas ur läkemedelsstrategin och de årliga handlingsplanerna.

Bakgrund

Läkemedel är en av de viktigaste behandlingsmetoderna för hälso- och sjukvården. Läkemedel är i allmänhet en mycket kostnadseffektiv behandlingsmetod. Om läkemedlen används och hanteras rätt hela vägen från produktion till konsumtion, bidrar de till förbättrad hälsa, samhällsekonomi och miljö. På senare år har nya läkemedel bidragit till förbättrad överlevnad och livskvalitet inom svårbehandlade sjukdomsområden såsom exempelvis cancer, reumatiska sjukdomar och hepatit C. Användningen av läkemedel ökar. Fler äldre i befolkningen, kroniska sjukdomar, nya behandlingsmöjligheter och ökade krav att tillgodose individens behov, ställer fortsatt höga krav på rätt läkemedelsanvändning inom länets hälso- och sjukvård. Det förekommer både under- och överbehandling av läkemedel men även ojämlig läkemedelsbehandling. På senare år har läkemedelsanvändningen blivit säkrare men fortsatt arbete krävs för att minska riskerna för vårdskador och onödiga kostnader. Här behövs fortsatta insatser för att eliminera brister i hälso- och sjukvårdens journaler och informationssystem samt brister i rutiner och organisationen.

Landstingets stora utmaning är att minska det ekonomiska underskottet och samtidigt upprätthålla en god hälso- och sjukvård till medborgarna. Under de kommande åren kommer fler nya, men också dyra läkemedel att bli tillgängliga. Patienter ges möjlighet till bot och lindring mot tidigare svårbehandlade sjukdomar. De nya läkemedlen är kostnadseffektiva men ofta inom smala behandlingssegment. Läkemedel är en av landstingets största utgifter och kostnaderna för nya läkemedel förväntas fortsätta öka under kommande år. Landstingets läkemedelskostnader motsvarar 11 procent av landstingets totala nettokostnad. Landstingets nettokostnad är 7,5 procent högre 2014 jämfört med 2011. Kostnaderna för läkemedel har under samma period minskat med 0,7 procent till följd av stora patentutgångar och stark prispress på volymläkemedel i framför allt i öppenvården. Under 2014 ökade dock kostnaderna till sammanlagt 835 Mkr, vilket motsvarar 6 procent jämfört med 2013. Landstinget använder och följer upp nya läkemedel enligt den nationella processen för ordnat införande. Regional samverkan sker inom ramen för norrlandstingens regionala läkemedelsråd.

I landstinget kasseras läkemedel som inte kommit till användning, till en uppskattad kostnad av en halv miljon kronor per år. Kassationen kan hållas på en låg nivå som en följd av landstingets utvecklade sortimentsarbete.

Process Ordinera läkemedel; Hantera läkemedel; Beställa	Faktaägare Läkemedelsenheten	Godkänd av Veronika Sundström	Upprättad av Marlene Eliasson
Dokumenttyp Strategi	Dokument-Id ARBGRP208-4-44	Godkänt datum 2015-04-13	Version 1.0

Negativ miljöpåverkan till följd av dåligt renade utsläpp från fabriker förekommer internationellt i läkemedelsbranschen. I enstaka fall orsakar också läkemedelsutsläpp i avloppen direkt miljöpåverkan.

Syfte

Läkemedelsstrategin ska ge en samlad bild av landstingets utmaningar och prioriterade åtgärder inom läkemedelsområdet. Läkemedelsstrategin och dess årliga handlingsplan utgör underlag för landstingets och divisionernas förbättringsarbete och prioriteringar.

Övergripande mål

Rätt läkemedelsanvändning till största möjliga värde för patient, samhälle och miljö.

Landstingets läkemedelsanvändning ska vara:

- **medicinskt ändamålsenlig och säker med fokus på värde för patienten**
- **resurseffektiv och processororienterad med bästa tillgängliga kunskap som grund**
- **långsiktigt värdeskapande för samhälle och miljö**

Framgångsfaktorer

Landstingets verksamheter ansvarar för genomförande och uppföljning. Framgångsfaktorerna är verksamheternas engagemang och förbättringsarbete utifrån läkemedelsstrategins vision, tydlig handlingsplan, fungerande ledningssystem och förståelse för landstingets tre övergripande målprocesser och hur de ska tillämpas.

Handlingsplan

För att uppnå rätt läkemedelsanvändning behöver landstingets verksamheter medverka i framtagandet av en årlig handlingsplan med prioriterade åtgärder utifrån läkemedelsstrategins övergripande målprocesser. Verksamheterna har möjlighet att påverka handlingsplanen via Styrgrupp läkemedel.

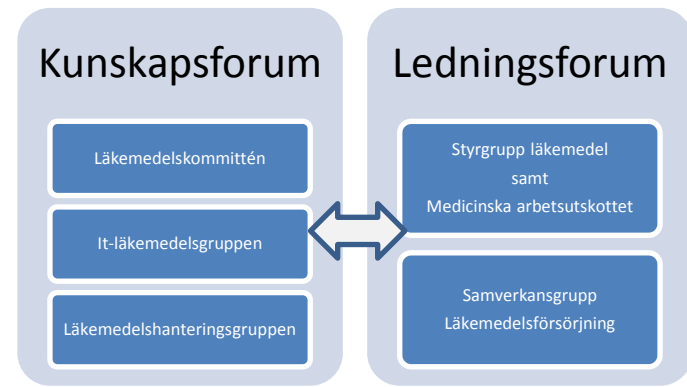
Landstingets verksamheter och stabsfunktioner ska under året samverka för att uppfylla de definierade målen i handlingsplanen.

Ledningssystem

Verksamhetscheferna har det samlade ledningsansvaret för sina respektive verksamhetsområden och ansvarar därmed för att verksamheterna har Rätt läkemedelsanvändning.

Ledningssystemet för läkemedel ska möjliggöra en övergripande styrning och samordning av planering, åtgärder och uppföljning inom läkemedelsstrategins övergripande målprocesser. Den landstingsövergripande styrningen och samordningen består av en stödstruktur uppdelad i två delar – ett ledningsforum och ett kunskapsforum

Process Ordinera läkemedel; Hantera läkemedel; Beställa	Faktaägare Läkemedelsenheten	Godkänd av Veronika Sundström	Upprättad av Marlene Eliasson
Dokumenttyp Strategi	Dokument-Id ARBGRP208-4-44	Godkänt datum 2015-04-13	Version 1.0

I ledningsforum är Styrgrupp läkemedel och dess medicinska arbetsutskott den funktion som på uppdrag av landstingsdirektören ansvarar för landstingsövergripande beslut.

Stödstrukturen består även av kunskapsforum med läkemiddelskommitté, expertgrupper, samverkansgrupp läkemedelsförsörjning och läkemedelshanteringsgrupp. Sammanhållande för stödstrukturen är landstingets läkemedelsenhet. Ansvar för respektive målprocess beskrivs övergripande under avsnittet prioriterade åtgärder samt i detalj i årlig handlingsplan.

I landstingets Handbok för läkemedelshantering finns anvisningar för landstingets läkemedelshantering.

Övergripande processer

Läkemedelsanvändning, d.v.s. hur läkemedel används hela vägen från produktion till konsumtion, delas i denna strategi upp i tre övergripande processer:

Läkemedelsbehandling

Läkemedel som ordinerar och följs upp av behörig läkemedelsförskrivare samt görs tillgängliga för länets patienter utgör deras läkemedelsbehandling.

Läkemedelshantering

Läkemedelshantering är de åtgärder där sjukvårdspersonal hanterar läkemedel vid behandling av patient. Läkemedelshantering utförs av olika yrkesgrupper inom hälso- och sjukvården och innefattar delprocesserna: ordination/förskrivning, iordningställande/beredning, administrering/intag och uppföljning.

Läkemedelsförsörjning

Läkemedelsförsörjning är de vårdnära logistik- och styrningsprocesser som resulterar i att sjukvården förses med läkemedel och tillhörande försörjningstjänster. Enligt ett landstingsövergripande avtal har landstingets sjukhusapoteksfunktion uppdragit till Apoteket AB att, t.o.m. 2018-03-31, sköta försörjningen på länets fem sjukhus, de landstingsdrivna hälsocentralerna och folktandvårdcentralerna med rekvisitionsläkemedel, tillverkade läkemedel och övriga läkemedelsrelaterade varor.

Process Ordinera läkemedel; Hantera läkemedel; Beställa	Faktaägare Läkemedelsenheten	Godkänd av Veronika Sundström	Upprättad av Marlene Eliasson
Dokumenttyp Strategi	Dokument-Id ARBGRP208-4-44	Godkänt datum 2015-04-13	Version 1.0

Prioriterade åtgärder för att uppnå de övergripande målen i processerna

För att åstadkomma Rätt läkemedelsanvändning behöver landstinget genomföra ett antal prioriterade åtgärder under perioden 2016-2019. Åtgärder, mått och mål finns beskrivna i handlingsplanen för varje år.

Rätt Läkemedelsbehandling

Länets patienter får i de allra flesta fall rätt läkemedelsbehandling inom hälso- och sjukvården. Det förekommer dock över- och underbehandling med läkemedel. Följande åtgärdsområden är prioriterade för åren 2016-2019:

- Överväg om andra åtgärder kan vidtas istället för läkemedelsbehandling, såsom exempelvis fysisk aktivitet.
- Medverka till att patienten tar ett större ansvar för sin läkemedelsbehandling
- Patientens läkemedelslista ska alltid vara aktuell och patienten ska ha tillgång till den. Patienter ska erbjudas läkemedelsgenomgång och läkemedelsberättelse enligt landstingets anvisningar.
- Val och dosering av läkemedel ska vara rätt i förhållande till patientens sjukdomstillstånd och övrig läkemedelsbehandling
- Överväg i första hand behandling med de läkemedel som finns upptagna på läkemedelskommitténs rekommendationslista eller vårdenhetens bassortiment
- Hälso- och sjukvårdspersonal som ordinerar och följer upp läkemedelsbehandling har tillgång till ändamålsenliga kunskapsstöd. Patientgrupper som i högre grad riskerar drabbas av felaktig läkemedelsanvändning är prioriterade. Det handlar om stöd för läkemedelsbehandling av exempelvis äldre, barn och njursjuka patienter.
- Vid infektionssjukdom ska landstingets antibiotikaanvändning vara rätt och följas upp regelbundet med avseende på detta.
- Utjämna omotiverade skillnader i läkemedelsanvändning beroende på kön, könstillhörighet, ursprung, religion, utbildningsnivå, ekonomisk ställning och bostadsort.
- Främja kunskapsutveckling och kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvården. Norrbottens läkemedelskommitté, Expertgrupper och ALK – Allmänläkarkonsulterna
- Införa och följa upp nya läkemedel på ett kontrollerat sätt i samverkan med nationella införandefunktionen för nya läkemedel och med den regionala införandeprocessen
- I samband med införandet av nya läkemedel analysera påverkan på hela behandlingsprocessen och hur processen ska anpassas
- Styra kostnadsansvar och budget för läkemedel så att den verksamhet som ansvarar för kostnaden har möjlighet att påverka utfallet.
- Främja ett positivt forsknings- och utvecklingsklimat med fokus på värdet för patienten. Samverka med kommersiella företag inom ramen för etikavtal.

Process Ordinera läkemedel; Hantera läkemedel; Beställa	Faktaägare Läkemedelsenheten	Godkänd av Veronika Sundström	Upprättad av Marlene Eliasson
Dokumenttyp Strategi	Dokument-Id ARBGRP208-4-44	Godkänt datum 2015-04-13	Version 1.0

Verksamhetschef ansvarar i samverkan med verksamhetens läkemedelsförskrivare för att handlingsplanens åtgärder för rätt läkemedelsbehandling genomförs mot upprättade mål.

Rätt Läkemedelshantering

Landstinget har i många delar en säker och effektiv läkemedelshantering. Fel någonstans i läkemedelshanteringsprocessen är dock en vanlig orsak till vårdskada inom hälso- och sjukvården.

Följande åtgärdsområden är prioriterade för åren 2016-2019:

- All personal som arbetar med läkemedelshantering ska ha tillgång till ändamålsenliga och säkra journalsystem och it-stöd.
- Verksamheternas läkemedelshantering sker i överensstämmelse med gemensamma rutiner. Den lokala instruktionen för varje enhets läkemedelshantering upprättas med stöd av landstingets handbok för läkemedelshantering.
- Verksamheten genomgår och följer upp årlig kvalitetsgranskning av läkemedelshanteringen. Området utvecklas och följs upp av läkemedelsenheten i samråd med verksamheterna.
- Landstinget utvecklar och följer upp sortimentsstyrning och förrådsstruktur med gemensamma förråd
- Landstinget följer nationella initiativ inom patientsäkerhetsområdet och inom området miljö och läkemedel.

Verksamhetschef ansvarar i samverkan med verksamhetens personal för att handlingsplanens åtgärder för rätt läkemedelshantering genomförs mot upprättade mål.

Rätt Läkemedelsförsörjning

Landstingets läkemedelsförsörjning styrs idag övergripande av landstingets sjukhusapoteksfunktion. Läkemedelsförsörjningen bedrivs, sedan avtalet 2013, på ett mer säkert och kostnadseffektivt sätt än tidigare. Följande åtgärdsområden är prioriterade för åren 2016-2019:

- Landstingets sjukhusapoteksfunktion stödjer verksamhetscheferna i planering, uppföljning och utveckling av läkemedelsförsörjningens alla delprocesser.
- Landstinget genomför kostnadseffektiva och hållbara upphandlingar och inköpsavtal inom läkemedelsområdet
- Landstinget följer utvecklingen inom området automatiserad läkemedelsförsörjning och patientindividuell läkemedelsförsörjning.
- Landstinget ska ha upprättat en ny plan för den framtida läkemedelsförsörjningen senast hösten 2016.

Landstingets sjukhusapoteksfunktion ansvarar i samverkan med verksamhetscheferna för att handlingsplanens åtgärder för rätt läkemedelsförsörjning genomförs mot upprättade mål.

Process Ordinera läkemedel; Hantera läkemedel; Beställa	Faktaägare Läkemedelsenheten	Godkänd av Veronika Sundström	Upprättad av Marlene Eliasson
Dokumenttyp Strategi	Dokument-Id ARBGRP208-4-44	Godkänt datum 2015-04-13	Version 1.0

Uppföljning

Styrgrupp läkemedel ansvarar för det finns en uppföljningsprocess med koppling till läkemedelsstrategin på landstingsnivå, divisionsnivå, verksamhetsnivå och enhetsnivå.

Kunskapsforum och expertgrupperna föreslår mål och mått. Styrgrupp läkemedel fastställer mål och mått på landstingsnivå. På övriga nivåer fastställs mål och mått av respektive verksamhet.

Läkemedelsenheten ansvarar tillsammans med avdelningen för ekonomi och planering för att tillgängliggöra landstingsövergripande läkemedelsmått i landstingets datalager.

Verksamhetscheferna ansvarar för att bryta ned övergripande mål och mått till verksamhetsnivån, prioritera verksamhetens viktigaste mål och engagera verksamheterna till måluppfyllelse och uppföljning. Läkemedelskommittén utgör stöd i uppföljning av Rätt Läkemedelsbehandling.

Process Ordinera läkemedel; Hantera läkemedel; Beställa	Faktaägare Läkemedelsenheten	Godkänd av Veronika Sundström	Upprättad av Marlene Eliasson
Dokumenttyp Strategi	Dokument-Id ARBGRP208-4-44	Godkänt datum 2015-04-13	Version 1.0